

MISIJA UPRAVNEGA PRAVA

»Pravna vladavina svobodnega ljudstva nad samim seboj v lastnem interesu!«

Vsa načela izhajajo iz tega stavka. V stavku manjka: od ljudstva, zato, ker nimamo vladavino od ljudstva, ampak od predstavniških teles.

1. NAČELO; Svobodne vladavine;

Svobodna vladavina je zagotovljena v kolikor ni vsiljen kot smoter, kakšen vnaprej določen vzorec ravnanja, ki ne bi bil podvržen možnosti svobodne racionalne presoje.

2. NAČELO; Pravne vladavine;

Smoter pravne vladavine je moč uveljavljati edino tako, da se načelo pravičnosti proglasi kot javni interes, to je, moč doseči le v pogojih kjer so oblasti postavljene meje – v razmerah v okviru katere je uveljavljeno načelo delitve oblasti.

3. NAČELO; Republikanizma;

To načelo predpostavlja, da je v _____ državi suvereno ljudstvo organizirano kot narod.

4. NAČELO; Demokratične vladavine;

Pomeni, da svobodno ljudstvo vlada samemu sebi s smotrom, da bi ohranilo svobodo.

5. NAČELO; Solidarne vladavine;

Temelj ima v človekovem dostojanstvu.

6. NAČELO; Zakonitosti uprave, zgodovinski nastanek, razvoj upravnega prava;

7. NAČELO; Smotrnosti;

Širši pojem od zakonitosti uprave, saj je upravi v določenih situacijah dan širši manevrski prostor, kjer lahko uveljavlja prosti preudarek.

UVOD, POJMI, DEFINICIJE

Kako se glasi naša učbeniška definicija UPRAVNEGA MATERIALNEGA PRAVA?

Upravno materialno pravo je celota splošnih upravnopravnih norm, ki tudi na specifičen način urejajo svoj predmet in sicer:

- AVTORITATIVNO = enostransko in oblastno urejajo svoj predmet (varstvo javnega interesa).
- KOGENTNO = ki nalaga ravnanje kot brezpogojno obveznost, ki jo subjekti ne morejo spremeniti (volja udeleženca ni enakopravna).

Kaj razumemo pod pojmom MATERIALNO UPRAVNO PRAVO?

Materialno upravno pravo predstavljajo upravnopravne norme, ki na splošen način urejajo upravnopravna razmerja na posameznih zaokroženih celotah družbenih razmerij, ki jih označujemo s pojmom upravnopravne institucije, kjer prihaja do kolizije (navzkrižja) med javnim in zasebnim interesom.

Te norme urejajo razmerja med državo in posameznikom glede njegovega osebnega statusa, kakor tudi statusa stvari v njegovi oz. državni lasti.

Kaj razumemo pod pojmom FORMALNO UPRAVNO PRAVO?

To je del upravnega prava, ki ureja postopek odločanja in sodni nadzor nad zakonitostjo teh odločitev (splošen in posebni postopki ter US) ter organizacijo in pristopnosti uprave (v najširšem pomenu besede tudi javne uslužbenice, financiranje...).

Formalno pravo = procesno upravno pravo + organizacijsko upravno pravo.

- POSTOPEK ODLOČANJA o posamičnih upravnih razmerjih je upravni postopek.
- POSTOPEK SODNEGA NADZORA nad odločitvami ureja upravni spor.
- ORGANIZACIJO IN PRISTOJNOSTI UPRAVE pa ureja zakon.

Definiraj upravo pravo po 4 tipičnih možnih izhodiščih?

ŠIRŠE DEFINICIJE:

v upravno pravo prištevajo vse pravne predpise, ki se nanašajo na javno upravo, to je vse pravne norme, ki jih ta upravlja ne glede na naravo razmerja, ki se z njim ureja ter ne glede na metodo, ki se pri tem uporablja (tako, če se nastopa s sredstvi oblasti in tudi, če se ne).

OŽJE DEFINICIJE:

V upravno pravo prištevajo le tiste pravne norme oz. predpise, ki se nanašajo na dejavnost oz. javne uprave, kadar nastopa s sredstvi državne oblasti, to je takrat, ko izvaja javni interes.

MATERIALNO-FUNKCIONALNE:

Takšne, ki proučujejo vsebinske značilnosti aktov, ki so rezultat dejavnosti različnih državnih organov in na tej podlagi skušajo definirati upravno pravo po vsebinskih značilnostih dejavnosti, ki jo uravnava.

FORMALNO-ORGANIZACIJSKE:

Takšne, ki v bistvu zatrjujejo, da je vsak akt, ki ga izda zakonodajni organ *zakonodajni akt* in da je vsak akt, ki ga izda sodni organ *sodni akt*, ter da je vsak akt, ki ga formalno izda upravno-izvršilni organ *upravni akt oz. izvršilni akt*.

SISTEMIZACIJA

Osredotočite se pri vprašanju razmejitve med zasebnim in javnim pravom na opis kogentno-dispozitivnega kriterija kakor tudi subordinacijskega kriterija, ki predstavljata dva tipična merila ločitve zasebnopravnih razmerij od pravno pravnih?

Kriterij kogentnih oz. dispozitivnih norm: če v danem pravnem razmerju izrazito prevladujejo kogentne norme, potem to predstavlja indikacijo, da gre po vsej verjetnosti za javno-pravno, to je upravno-pravno razmerje.

Če pa v danem razmerju prevladujejo dispozitivne norme je to pokazatelj, da gre verjetno za zasebno-pravno razmerje.

Dispozitivna norma pomeni opcijo, nekaj kar imamo na razpolago, da ravnamo po zakonu ali pa ne, da sami oblikujemo pravilo, vendar pa poti nazaj ni.

TOREJ: možnost izbire brez povratka nazaj. To je dispozitivna norma.

Kogentna norma pa je prisilna.

Teorija subordinacije (podreditve) je pomembna za razmejitev privatnega od javnega razmerja. Poučuje, ali je dano razmerje takšno, da so udeleženi subjekti med seboj v enakopravnem položaju ali ne.

Enakopravnost pomeni, da v tem razmerju ni udeležen javni interes in se zato država, če je udeleženka tega razmerja, spusti na nivo običajne stranke. Zakon, ki se uporablja za rešitev spora ni političen ampak civilen. Država nima oblastne vloge, ni nobene podlage za varstvo javnega interesa. Pri oblastni vlogi pa gre za javni interes in ne more nastopati civilno sodstvo, pač pa upravno sodišče. Uporabljajo se tudi drugi zakoni kot v civilnem sodstvu.

Osredotočite se pri vprašanju razmejitve med *upravnim in mednarodnim javnim pravom*, ki predstavljajo karakteristično pomembne razvojne stopnje procesa »internacionalizacije« upravnega prava?

UPRAVNO PRAVO vse do 2. svetovne vojne, več ali manj na tradicionalen način obravnava državo kot koropracijo državljanov, organizirano na teritorialni podlagi, ki zasleduje interese svojih državljanov (članov).

MEDNARODNO PRAVO pa obravnava državo sicer do določene mere še vedno kot korporacijo svojih državljanov, istočasno pa tudi kot ustanovo mednarodnega javnega prava, ki ne deluje zgolj v interesu svojih članov ampak tudi v interesu vzdrževanja dogovorjenega ali običajnega nivoja pravnih standardov v veljavi v mednarodni skupnosti narodov.

Današnje upravno pravo se je v grobem že od konca 2. svetovne vojne najprej priklonilo stališču mednarodnega javnega prava.

PROSEC INTERNACIONALIZACIJE beleži številne mejnike:

- Sprejem ustanovne listine OZN 1945 in statuta mednarodnega sodišča- posledica tega je bila ustanovitev Nurnberškega in Tokijskega sodišča, ki sta pomenili potrditev primata mednarodnega prava nad državnim in s tem tudi nad upravnim.
- Pariška deklaracija o univerzalnih človekovih pravicah iz leta 1948.
- Sprejem konvencije Sveta Evrope o človekovih pravicah iz leta 1950.
- Uveljavitev dveh NewYorških listin o človekovih pravicah, sprejetih s strani ZN, s področja državljanskih in političnih pravic ter ekoloških, socialnih, kulturnih pravic, iz leta 1977.

Razmejitev med UPRAVNIM in CIVILNIM PRAVOM?

Upravno in civilno pravo se ponekod precej prepletata, zlasti pri institutu koncesije.

Razmejitev:

- KRITERIJ TRADICIONALNEGA JEDRA CIVILNEGA PRAVA (kriterij po predmetu urejanja);
Civilno pravo ureja po predmetu lastninska, premoženjska, dedna in družinska razmerja (tradicionalno jedro zasebnega prava).
- KRITERIJ NASTANKA OZ. PRENEHANJA (kriterij subordinacije-način urejanja);
Tam, kjer se njuni predmet prepleta npr. pri razlastitvi in koncesiji pa ju ločimo glede na način urejanja. V civilnem pravu so razmerja strank enakopravna, ker razmerje nastane in tudi preneha na sporazumni podlagi. V upravnem pravu pa razmerje nastane in preneha na sporazumen način, kjer je ena stran podrejena (oblastniška vloga ene strani).
- KOAGENTNO-DISPOZITIVNI KRITERIJ (normativni kriterij);
V civilnem pravu imamo pretežno dispozitivne norme, v upravnem pravu pa pretežno kogentne.
- POLITIČNI KRITERIJ PRISTOJNOSTI;
Ta je odvisen od rešitve povsem političnega vprašanja dodelitve določenih državnih pristojnosti odločanja posameznim državnim organom.
- V DVOMU O SPORIH O PRISTOJNOSTI ODLOČA SODIŠČE!!!!

CIVILNO PRAVO ureja razmerja med subjekti, ki so v prirejenem (enakopravnem) položaju.

UPRAVNO PRAVO pa ureja razmerja na t.i. subordinaren oz. avtoritativen način.

Razmejitev med UPRAVNIM IN SODNIM PRAVOM?

Razmerje med upravnim sodnim pravom se lahko primerja z medsebojnim razmerjem upravne in sodne oblasti, ki si vzajemno priznavata avtonomijo na svojem področju zaradi česar načeloma niso dovoljeni posegi ene oblasti v pristojnosti oz. dejavnosti druge.

Kaj je to EXCEPTIO ILLEGALIS? V tem kontekstu pojasni tudi razmerje med UPRAVNO IN SODNO OBLASTJO?

EXCEPTIO ILLEGALIS imenujemo s tujko pravico do odklonitve uporabe nezakonitega upravnega predpisa. Sodnik ima pravico odkloniti uporabo npr. predpisa; npr. uredba vlade, da ta predpis nima podlage v zakonu.

RAZMERJE MED UPRAVNO IN SODNO OBLASTJO bi bilo idealno, če bi vsaka delovala na svojem področju in se ne bi vmešavala v področje konkurenčne oblasti, vendar to ni mogoče, ker pride do prepletanja. Pravni sistem nekoliko favorizira sodno oblast nasproti upravni, ker se mu zdi sodna oblast manj nevarna kot upravna.

Pojasni PRAVNI UČINEK odločitve o PREDHODNEM VPRAŠANJU v kontekstu razumevanja med UPRAVNO in SODNO OBLASTJO?

V praktičnem življenju se včasih ni mogoče izogniti vzporednosti odločanja v slučaju reševanja predhodnega vprašanja o katerem sme izjemoma odločiti oblast, ki s stališča pristojnosti ni matična v določeni pravni zadevi. Odločitev o predhodnem vprašanju velja le za konkreten slučaj v obravnavi ter le dotlej dokler pristojna matična oblast zadeve meritorno ne reši. V trenutku, ko matična oblast o zadevi meritorno odloči pa nastopi vezanost matične oblasti (ki je odločila o predhodnem vprašanju).

Primer: Zavarovalnica izplača odškodnino, če sodna oblast odloči drugače se tako ravna. V sporu zavarovalnica, ki deluje kot nosilec javnega pooblastila izvršilne oblasti, ni matična oblast.

Pojasni vprašanje PREIZKUSA PRISTOJNOSTI in NIČNOSTI v kontekstu razmerja med UPRAVNO IN SODNO OBLASTJO?

Ločimo:

- FORMALNO VEZANOST, ki se omejuje na formalni pravni akt.
- VSEBINSKO VEZANOST, kjer gre za vezanost na vsebino pravnomočno izdanega akta (odločitev o materialnem razmerju), kar se kaže v tem, ali je organ vezan na izrek oz. dispozitiv akta, obrazložitev ter dejansko stanje.

MATERIALNE VEZANOSTI se ne more samodejno predpostavljati, ampak mora biti s predpisom posebej predvidena, zato predstavlja izjemo. Sodstvu je v primerjavi z upravo priznan večji manevrski prostor, kar je razvidno iz tega, da imajo sodišča pravico preizkusiti vprašanje pristojnosti in ničnosti, ne morejo pa presojeti spodbornosti konkretnega npr. akta. Glede npr. predpisov pa imajo celo pravico odklonitve uporabe nezakonitega predpisa pri presoji konkretnega primera (exceptio illegalis.).

NALOGE UPRAVNO-IZVRŠILNE OBLASTI

Na kratko opiši VRSTE IN VSEBINO nalog upravno-izvršilne oblasti in pojasni organe, ki to oblast tvorijo?

Organi so:

- CENTRALNI DEL (predsednik republike, vlada, ministri, ki imajo svoj resor)
- UPR.-IZVRŠILA OBLAST je njena podaljšana roka (organizacija z javnim pooblastilom-DARS,AMZS,ADRIA AIRWAYS, SŽ....)

UPRAVO torej tvorijo ministri; EKSEKUTIVO pa vlada in predsednik republike.

UPRAVNI ORGANI opravljajo regulativne, operativne, nadzorno-inšpekcijske, študijsko-analitske ter represivne naloge.

NOSILCI JAVNIH POOBLASTIL pa regulativne, operativne in študijsko-analitske naloge.

VRSTE IN VSEBINE NALOG:

1. *POSPEŠEVALNE NALOGE*; se ne udejanjajo skozi prisilo, temveč s pomočjo finančni spodbud oz. s finančnimi sankcijami. Te naloge so: davčne olajšave, finančne vzpodbude, skupna vlaganja, pomoč države na tujih trgih...
2. *SERVISNE NALOGE*;
 - Servis državljanom; zagotavljanje javnih služb v režiji države
 - Servis nekaterim drugim državnim organom; strokovno-tehnične naloge kot podpora vladi oz. parlamentu pri odločanju.
3. *EKSEKUTIVNE NALOGE (upravno-izvršilne naloge v ožjem smislu)*
 - Politično izvršilne naloge:
 - naloge, ki niso posebej določene
 - zakonsko določene, ki rabijo politično direktivo.

Zakonsko izvršilne naloge; kjer gre za izdajo in uporabo predpisa organizacijskega oz materialnega značaja, upravni nadzor, nadzor javnega reda in miru, izdajo listin ter registracijo dejstev. V širšem smislu pa gre za:

- *Regulativne naloge*; izdaja podzakonskih predpisov, ki so organizacijskega ali vsebinskega značaja,
- *Operativne naloge*; kjer gre za izdajanje konkretnih npr. aktov, izvrševanje ukrepov, upravnih in materialnih dejanj,
- *Nadzorstveno-inšpekcijske*; z inšpekcijskimi nalogami se nadzoruje, da se zakoni in podzakonski predpisi izvršujejo
- *Represivne naloge*; gre za prisilno izvrševanje, ki jih izvajajo organi, ki so zato pooblaščen (policija, vojska...),ž
- *Študijsko-analitske naloge*; elaborati.

ODVISNOST UPRAVNO PRAVNIH NORM

Opiši vrste medsebojne odvisnosti upravno-pravnih norm, kar tvori predpostavko, ki zagotavlja medsebojno skladnost upravno pravnih norm in s tem potrebno skladnost našega pravnega reda?

ODVISNOST UPRAVNO-PRAVNIH NORM izhaja iz njegove hierarhične razvrstitve, pri tem primerjamo začetne-originarne-odvisne-posamične norme.

POZNAME ŠTIRI VRSTE ODVISNOSTI:

- EKSISTENČNA (ČASOVNA) ODVISNOST predpostavlja, da mora biti podano pristojnostno pooblastilo v višji pravni normi, da nižja norma sploh veljavno nastane.
- VSEBINSKA ODVISNOST predstavlja, da tvori določen obseg vsebine višje norme obvezno sestavino nižje.
- TERITORIALNA ODVISNOST predpostavlja prekrivanje teritorialne veljavnosti nižje norme s teritorialno veljavnostjo višje.
- ČASOVNA ODVISNOST predpostavlja, da nižja norma preneha istočasno, ko preneha višja norma na podlagi katere je nastala in, da ne učinkuje pred njeno uveljavitvijo po izgubi svoje pravne moči.

Opreделите pojem in pojavne oblike EKSISTENČNE ODVISNOSTI zlasti s časovnega vidika?

EKSISTENČNA ODVISNOST originarnih norm od začetnih:

Originarne norme imajo lahko neposredno podlago v ustavi, vendar ni nujno. Ker se jih lahko izdaja tudi takrat kadar to zahteva narava razmerja ali uresničevanje posameznih ustavnih določb.

ČASOVNA ODVISNOST:

- ✓ Originarne norme ostanejo v veljavi ob spremembi ustave, razen če ustavno sodišče ne ugotovi njihove neustavnosti t.j., če so zoper novi javni red, ali če bi nova ustava, popolnoma nek pravni institut katerega način izvrševanja je določal zakon. Prehod včasih daljša ustavni zakon, ki pove usodo veljavne zakonodaje in rok za njeno uskladitev.
- ✓ *Retroaktivni učinek* je načeloma prepovedan, toda posamezne določbe zakona imajo lahko izjemoma povratno veljavo ob dveh pogojih:
 - če to zahteva javna korist in
 - če se s tem ne posega v pridobljene pravice.
- ✓ *Ultraaktivni učinek*; nov zakon mora izrecno določiti, da še naprej velja star zakon, vendar le za dokončanje zadev, ki so še v času njegove veljavnosti začele že reševati t.j., če je bil postopek uveden že pred njegovo izdajo.

EKSISTENČNA ODVISNOST odvisnih splošnih norm od originarnih;

- ❖ Interpretacijskih odvisnih splošnih norm (po smiselnosti so golo interpretacijske. Za njihov pravni nastanek zadostuje obstoj Zakona o vladi in Zakona o drž. Upravi)
- ❖ Dopolnjevalnih odvisnih splošnih norm (po smiselnosti so kreativno interpretacijske. Dopolnjuje zakon za izdajo kreativnega interpretacijskega predpisa se zahteva:
 - posebna izvršila klavzula,
 - zakonska podlaga mora biti jasna in določna,
 - zakonsko pooblastilo ne sme biti vsebinsko preširoko.

Če je stvar bolj strokovna npr. urejanje prostora se lahko pooblastilo bistveno širše razume. Če pa gre za politično zadevo je pa bolj ozka interpretacija. Ne moreš npr. izdati pravilnik kakor ti ugaja, ker pride do možnosti zlorabe.

ČASOVNA ODVISNOST:

- glede svojega prenehanja so odvisne splošne norme absolutno odvisne od veljavnosti originarne norme, za katere izvrševanje so bile sprejete,
- odvisne splošne norme načeloma ne morejo imeti *retroaktivnega učinka*, razen če ne bi šlo za odločitev načina izvrševanja retroaktivno veljavne originarne norme,
- *ultraaktivni učinek* ima le, če ji nova originarna norma tak učinek izrecno določi.

EKSISTENČNA ODVISNOST posamičnih norm od splošnih;

Posamične norme so v nastanku eksistenčno odvisni od originarnih in odvisnih splošnih norm. Odločba brez preambule nima eksistenčne odvisnosti.

ČASOVNA ODVISNOST:

Posamične norme se po svojem pravnomočnem nastanku osamosvojijo od svojih hierarhično nadrejenih norm in zaživijo samostojno pravno življenje načeloma neodvisno od sprememb nadrejenih višjih aktov, iz katerih so izšli, zato veljajo naprej tudi po prenehanju veljavnosti teh višjih aktov.

Namen pravnomočnosti je zagotovitev nespremenljivosti. Pridobljene pravice, ki so pridobljene s pravnomočnostjo so odločbe. Odločba je dokončna, ko ni več možna pritožba zoper njo, formalno pravnomočna pa takrat, ko ni več pritožbe in niti možnosti upravnega spora. Materialna pravnomočnost pa nastopi, ko ni več nobenega izrednega pravnega sredstva. Izjema je le ničnost.

Opredeli pojem in pojavne oblike VSEBINSKE ODVISNOSTI, tako s časovnega vidika, kakor tudi z vidika, za kakšno primerjavo v konkretnem primeru gre, t.j. ali je v vprašanju primerjava splošnih norm medsebojno ali pa je v vprašanju primerjava splošne in posamične norme. Ne pozabi na pravno vezane norme in diskrecijske?

▪ **VSEBINSKA ODVISNOST ORIGINARNIH NORM OD ZAČETNIH;**

Vsebinska odvisnost originarnih (zakonskih) norm od začetnih norm (ustavnih), ne prihaja v tolikšni meri v poštev, ker zadostuje okvirna splošna skladnost z ustavo, kar pomeni, da zakonodaja ne sme biti v nasprotju z ustavo, ker ustava ureja vprašanja zgolj okvirno.

▪ **VSEBINSKA ODVISNOST ODVISNIH SPLOŠNIH NORM OD ORIGINARNIH;**

Interpretacijska odvisna splošna norma se mora gibati v mejah vsebine in namena originarne norme. Dopolnjevalna odvisna splošna norma se mora gibati v mejah vsebine in namena posebne izvršilne klavzule s tem, da je treba upoštevati, da je zakonska podlaga jasna in določna, zakonsko pooblastilo pa ne sme biti vsebinsko preširoko. Če je stvar strokovna je dovoljena široka interpretacija, če pa je politična smo ožje usmerjeni. Samoumevno je, da sploh imamo zakonsko pooblastilo.

▪ **VSEBINSKA ODVISNOST POSAMIČNIH NORM OD SPLOŠNIH;**

Pravno vezane posamične norme so strogo vsebinsko odvisne od hierarhično višje norme na podlagi katere so nastale.

Diskrecijske posamične norme so le deloma vsebinsko odvisne od hierarhično višje originarne norme in sicer:

- *Glede zakonskega smotra oz. namena*, ki ga mora diskrecijska norma, izdana po prostem preudarku zasledovati (vrsta javnega interesa).
- *Glede predpisanega zakonskega postopka odločanja*, poleg tega mora zakon sploh pooblastiti upravni organ, da sploh lahko odloča na podlagi diskrecijske pravice, hkrati pa zakon prepoveduje zlorabo pooblastila.

Opredeli pojem TERITORIALNE ODVISNOSTI pravnih norm in izjeme?

▪ **TERITORIALNA ODVISNOST ORIGINARNIH NORM OD ZAČETNIH;**

Originarne norme so istokot začetne veljajo v mejah teritorija države, bodisi celotne države ali pa njenega dela. Izjema je Tokijska konvencija o zračnem piratorstvu, ki dovoljuje, da Slo. zakon velja transnacional po celem svetu, v vseh državah, ki so podpisale konvencijo. Torej dovoljuje, da v Tokio sodijo po slovenskem zakonu.

▪ **TERITORIALNA ODVISNOST ODVISNIH SPLOŠNIH NORM OD ORIGINARNIH;**

Odvisne splošne norme so načeloma po teritorialni odvisnosti vezane na teritorij veljavnosti originarnih norm, vendar pa lahko izjemoma veljajo za ožji teritorij.

- **PERSONALNE IZJEME OD PRESUMPCIJE TERITORIALNEGA PREDPISA;**
Včasih predpisi veljajo za domače državljane, včasih pa velja le za tujce.
- **TERITORIALNE IZJEME OD PRESUMPCIJE TERITORIALNEGA PREDPISA;**
Primer OŽJEGA teritorialnega učinkovanja predpisa, ki zajema le del teritorija države oz. občine npr., režim obmejnega pasu ali cone v državi s posebnim režimom in omejitvami gibanja oz. prebivanja.
Primer ŠIRŠEGA teritorialnega učinkovanja predpisa = nekatera kazniva dejanja npr., zračno piratstvo ni običajno piratstvo.

Opredeli pojem IZVRŠILNE KLAUZUKE ter v nadaljevanju opredeli RAZLIKO v kolikor imamo v enem primeru slučaj, da imamo opravka s SISTEMSKIM ZAKONOM od slučaja, kadar imamo opravka z OBIČAJNIM PODROČNIM ZAKONOM?

IZVRŠILNA KLAUZULA je pooblastilo za izdajo odvisne splošne norme. Lahko je vsebovana v zakonskem aktu za katerega izvrševanje se izdaja, ali pa v drugem zakonskem aktu.

Izvršilna klavzula je lahko:

- *Splošna* (generalna); to je pooblastilo za izdajo izvršilnega predpisa, le ta pa se mora gibati v mejah namena in kriterijev originarne norme.
- *Posebna* (*specialna*); to pa je pooblastilo, ki natančno pove izdajatelja, vsebino in rok za izdajo izvršilnega predpisa.

IZVRŠILNA KLAUZULA JE LAHKO VSEBOVANA:

- v zakonskem aktu, za katerega se izdaja (pri posamezni zakonski normi ali prehodnih določbah),
 - v drugem zakonskem aktu (gre za zakone, ki npr. urejajo pristojnosti določenih organov izvršilne oblasti-Zakon o vladi).
1. Izvršilni predpisi izdani na podlagi zgoraj omenjene izvršilne klavzule se označujejo kot NESAMOSTOJNI SPONTANI IZVRŠILNI PREDPISI (njihova vsebina se mora gibati v mejah vsebine in namena zakonskih norm, za katere izvrševanje se tak izvršilni predpis izda).
 2. O SAMOSTOJNIH SPONTANIH IZVRŠILNIH PREDPISIH govorimo takrat, kadar je izvršilno-upravna veja oblasti (vlada, ministrstvo) z ustavno normo direktno pooblaščen za izdajanje izvršilnih predpisov.

Razlika med RETROAKTIVNOSTJO in ULTRAAKTIVNIM UČINKOM splošnih pravnih norm?

RETROAKTIVNI UČINEK SPLOŠNIH PRAVNIH NORM;

V poštev pride samo pri originarnih normah-zakonu. Pri odvisnih pa pride v poštev le, če bi šlo za določitev načina izvrševanja retroaktivne veljavne originarne norme. Ustava v 155. členu dovoljuje, da imajo povezane določbe zakona učinek za nazaj, vendar morata biti izpolnjena dva pogoja:

- Da povratni učinek zahteva javno korist in
- Da se s povratnim učinkom ne posega v pridobljene pravice.

RETROAKTIVNOST pomeni, da gre za spremembo pravice ali obveznosti za nazaj, torej za čas pred uveljavitvijo originarne norme.

ULTRAAKTIVNI UČINEK SPLOŠNIH PRAVNIH NORM;

V poštev pride pri originarnih in odvisnih upravno-pravnih normah. Pomeni pa, da se norma, ki ji prenehala veljati zaradi izdaje nove originarne norme še uporablja za ureditev tistih posamičnih upravno-pravnih razmerij, glede katerih je bil postopek za njihovo rešitev uveden že pred prenehanjem njene veljavnosti. Tak učinek lahko določi le nova originarna norma, če ga ne, se uporabi za rešitev takšnih posamičnih npr. pravnih razmerij, nova originarna norma.

UPRAVNO-PRAVNE NORME

Naštejte in na kratko opišite LASTNOSTI ODVISNIH SPLOŠNIH upravno-pravnih norm?

LASTNOSTI ODVISNIH SPLOŠNIH NORM (izvršilne podzakonske norme);

- *Neizvornost*; imajo izvor-vir v originarnih in le izjemoma v začetnih normah;
- *Neoriginarnost pač pa izvršljivost*; pomeni, da lahko urejajo le način izvrševanja originarnih norm, vendar načeloma ne smejo originarnih norm spreminjati, niti dopolnjevati, razen če imajo za to izrecno pooblastilo v originarni normi;
- *Abstraktnost in i generalnost (opis str. 17)*;
- *So vir posamičnim normam*;
- *Vsebovane so v podzakonskih aktih (izvršilni akti vlade in ministrstev).*

Naštejte in na kratko opišite LASTNOSTI POSAMIČNIH UPRAVNO-PRAVNIH NORM?

LASTNOSTI POSAMIČNIH UPRAVNO-PRAVNIH NORM:

- *Neizvornost*; imajo izvor-vir v originarnih in odvisnih normah, nikoli v začetnih normah;
- *Konkretnost in individualnost (opis str. 17)*;

- *Niso vir nobenim drugim normam;*
- *Vsebovane so v posamičnih upravnih aktih.*

Te posamične norme nimajo medsebojne hierarhije.

Razlika med SPLOŠNIMI IN POSAMIČNIMI upravno-pravnimi normami?

SPLOŠNE PRAVNE NORME so praviloma vedno abstraktne in generalne, vsebovane v splošnih pravnih aktih = zakon, podzakonski akt.

- **ABSTRAKTNOST NORME;** nanaša se na razmerje oz. dejansko stanje, ki ga norma ureja. Abstraktnost pomeni, da norma ne ureja nekega konkretnega, točno določenega razmerja temveč se norma nanaša na vnaprej nedoločena, hipotetična razmerja (npr. na vse gradnje objektov do katerih bo prišlo po njeni uveljavitvi).
- **GENERALNOST NORME;** pomeni, da se norma nanaša na vse subjekte, ki bodo po uveljavitvi norme nastopili v hipotetično razmerje, ki ga norma ureja (npr. nanaša se na neko osebo, ki bo gradila katerikoli objekt).

IZJEME:

- Splošna pravna norma, naslovljena na individualno osebo (npr. Zakon o sanaciji Sl. Železarn);
- Splošna pravna norma za konkretno situacijo (npr. odprava posledic poplave).

POSAMIČNE PRAVNE NORME so praviloma konkretne in individualne, vsebovane so v posamičnih pravnih aktih (npr., v upravni odločbi).

- **KONKRETNOST NORME;** pomeni, da norma ureja eno samo natančno določeno razmerje oz. dejansko stanje (npr. ureja graditev točno določenega objekta in to na točno določeni lokaciji).
- **INDIVIDUALNOST NORME;** pomeni, da se norma nanaša na točno določen subjekt.

IZJEME:

- Posamična norma, vsebovana v generalni upravni odločbi lista upravna odločba se izda poimensko nedoločenim osebam, ki pa so določljive po znakih opredeljenih v odločbi);
- Posamična norma, vsebovana v skupni odločbi (ta se izda večim poimensko določenim strankam z eno odločbo).

Naštejte in na kratko opišite LASTNOSTI ORIGINARNIH SPLOŠNIH PRAVNIH NORM?

LASTNOSTI ORIGINARNIH SPLOŠNIH NORM (zakonske norme):

- *Neizvornost;* imajo izvor-vir v začetnih normah;
- *Originarnost;* pomeni, da na novo urejajo nekaj, kar do tedaj še ni bilo urejeno ali pa, da drugače urejajo kot je bilo do njihovega sprejema urejeno;
- *Abstraktnost in generalnost*

- So vir odvisnim splošnim in posamičnim normam;
- Vsebovane so v zakonu, IZJEMA: v uredbi z zakonsko močjo.

POSAMIČNI UPRAVNI AKTI, DRUGI AKTI

Pravno učinkovanje POSAMIČNIH UPRAVNO-PRAVNIH AKTOV glede na NARAVO PRAVICE, ki jo urejajo, NAČINA UREJANJA, ČASA UČINKOVANJA? Opišite tudi ostale njegove značilnosti!!!!

Pravno učinkovanje akta se kot značilnost kaže s treh vidikov glede na:

- NARAVO PRAVICE OZ. OBVEZNOSTI, ki jo ureja v aktu vsebovana norma,
- z vidika NAČINA UREJANJA PRAVICE OZ. OBVEZNOSTI in
- z vidika ČASA UČINKOVANJA.

NARAVA PRAVICE

Posamični upravni akt lahko učinkuje, ali med sabo samo prizadetimi udeleženci v upravno pravnem razmerju, ki ga ureja v aktu vsebovana posamična norma (npr. odločba o preživnini). V takih primerih govorimo o relativnih pravicah ali relativnem inte rpartes učinku.

Lahko pa ima posamični akt učinek tudi na druge osebe, ki niso neposredno udeležene v upravno pravnem razmerju, ki ga norma vsebovana v aktu ureja (npr. odločba o državljanstvu). V takih primerih govorimo o absolutnih pravicah ali absolutnem erga amnes učinku.

NAČIN UREJANJA

Norma vsebovana v posamičnem upravnem aktu lahko na novo ustanavlja neko pravico ali obveznost, ali pa že obstoječo spreminja ali ukinja. Tu gre za konstitutivne akte (učinkujejo le za naprej ex nunc).

Lahko pa norma, vsebovana v posamičnem aktu samo ugotavlja obstoj že obstoječe pravice ali obveznosti, tukaj gre za deklerativne akte (učinkujejo za nazaj ex tunc).

ČAS UČINKOVANJA

Posamični upravni akt začne učinkovati za ORGAN, ki ga je izdal z dnem njegove odprave.

Za STRANKO pa začne učinkovati z dnem, ko mu je vročen.

Po izdaji upravni akt »živi svoje življenje« - veljati, preneha praviloma le takrat kadar je izdan kot temporarni akt (časovno omejen akt-voziško dovoljenje) ali kot začasni akt (začasno do končne odločitve ureja sporna razmerja = provizorni akt).

KONKRETNOST AKTA

Ker ureja v njem konkretno, obstoječo situacijo.

ATORITATIVNOST AKTA

Izda se ga enostransko, akt vsebuje kogentno normo, ki se prisilno izvrši.

ADMINISTRATIVNI IZVOR AKTA

Ta značilnost se kaže v tem, da je za izdajo posamičnega upravnega akta praviloma vedno pristojen upravni organ. Izda pa se po pravilih upravnega procesnega prava.

Vzporedne značilnosti so še:

ENOSTRANSKOST

Akt je izraz enostranske volje npr. organa. Po spoštovanju formalne in materialne zakonitosti ne sme biti rezultat samovolje-arbitrarnosti.

OBLIČNOST

Posamični upravni akt nora biti izdan po predpisanem postopku in obliki.

IZVRŠLJIVOST

Prisilna izvršitev se opravi na predlog zavezanca ali po uradni dolžnosti. Posamični upravni akti se prisilno izvršijo, če jih zavezanec ne izvrši prostovoljno. Izvršbo zagotavljajo upravni organi po posebej predpisanem postopku in obliki.

Opredeli pojem KONSTITUTIVNEGA IN DEKLARATORNEGA UPRAVNEGA AKTA?

Pozitivni posamični upravni akti so lahko KONSTITUTIVNI in DEKLARATORNI.

KONSTITUTIVNI POSAMIČNI UPRAVNI AKTI:

Za pozitivne posamične upravne akte je bistveno to, da vedno povzročajo neko spremembo pravnega razmerja. Bodisi, da na novo vzpostavlja neko pravico ali obveznost, bodisi, da jo ukinja ali spreminja.

Veljajo praviloma EX NUNC.

Delijo pa se na:

- FAVORABILNI (akti, ki so v korist stranki, ker ji na novo dajejo neko pravico ali povečujejo že dodeljeno pravico, ali pa ukinjajo/zmanjšujejo obveznost).
- ONEROZNI (akti, ki so v škodo stranki, ker ji ukinjajo/zmanjšujejo neko pravico ali ji nalagajo/povečujejo neko obveznost).

Ločimo tri skupine (FAVABILNIH ali ONEROZNIH) posamičnih upravnih aktov:

- ❖ Rekonstitutivni (glej 3 vprašanje, tam je opis)
- ❖ Dekonstitutivni

- ❖ Konstitutivni v ožjem pomenu (akti, ki na novo konstituirajo neko pravico ali obveznost, ki za stranko do izdaje odločbe še ni obstojala).

DEKLARATORNI POSAMIČNI UPRAVNI AKTI, katerih bistvena značilnost je, da se z njimi ugotavlja obstoj ali neobstoj nekega že obstoječega pravnega razmerja. Zato ne povzroči nobene spremembe pravnega razmerja. Veljajo EX TUNC (od dneva dejanskega nastanka pravnega razmerja). Izdajo se na podlagi *vloge* stranke ali po *uradni dolžnosti*.

Deklaratorni akt je akt oblasti, ker oblast kot taka ugotavlja pravico in je zato tudi AVTORITATIVEN.

Deklaratorni akt je v polnem smislu upravni akt, izda ga upravna oblast in se tiče konkretnega primera iz področja upravnega prava.

Opredeli značilnih 5 kategorij POOBLAŠČAJOČIH KONSTITUTIVNIH POSAMIČNIH UPRAVNIH AKTOV. Opredeli pojem REKONSTITUTIVNEGA IN DEKLARATORNEGA akta in na kratko opiši....?

POOBLAŠČUJOČE KONSTITUTIVNE AKTE delimo na podskupine:

- Akti s katerimi se prizna nekomu sposobnosti.
- Akti s katerimi se priznajo oz. dodeljujejo pravice.
- Akti s katerimi se dajejo dovoljenja.
- Akti s katerimi se ustvarjajo vzajemna pravna razmerja.
- Akti s katerimi se ustvarjajo nove pravne situacije v postopku.

Vsem navedenim aktom je skupno, da se izdajajo v korist posameznika, zato so ti akti po pravilu NESAMOSTOJNI.

REKONSTITUTIVNI so tisti akti, ki spreminjajo že obstoječe pravice ali obveznosti.

DEKONSTITUTIVNI pa so tisti, ki ukinjajo neko pravico ali obveznost. Takšni akti so:

- *Akti odvzema sposobnosti:*
 - razpustitev društva ali organizacije
 - odvzem poslovne sposobnosti fizičnim osebam
 - odvzem določenih posebnih lastnosti stvarim.
- *Akti odvzema pravic* (tudi pravice se lahko odzemajo v določenih situacijah)
- *Akti odvzema dovoljenj* (klasificira se kot prepoved)
- *Akti odvzema državljanstva oz. akti odvzema statusa*
- *Akti splošne ukinitve upravnega akta* (sem spada razveljavitev in odprava upravnih aktov na podlagi sodbe senata za upravne spore).

Opredeli pojem DEKLORATIVNEGA POSAMIČNEGA UPRAVNEGA AKTA ter opredeli še obe značilni kategoriji teh aktov okvirno nakaži VRSTE DEKLORATIVNIH AKTOV, ki v ti dve kategoriji sodijo?

POJEM DEKLORATIVNEGA POS. UPR. AKTA (glej odgovor pod 2. vprašanja).

LOČIMO DVE VRSTI DEKLORATIVNIH AKTOV:

- PRVI ugotavljajo obstoj oz. neobstoj; pravnega statusa, pravice oz. obveznosti v celoti, pravnega razmerja v celoti.....zato jih imenujemo INTEGRALNI ALI CELOSTNI AKTI;
- DRUGI samo ugotavljajo le enega od elementov celostnega stanja, pravice, razmerja situacije kar bo mogoče pomembno vplivalo na formiranje statusa, pravice, razmerja ter jih zato imenujemo PARCIALNI ALI DELNI AKTI.

Oboji izjavljajo samo to kar hoče zakon in ga ne dopolnjujejo kot KONSTITUIVNI le poiščejo PRAVNO NORMO, ki uravnava KONKRETEN SLUČAJ, ki ga nimajo pred seboj in to na AVTORITATIVNE ter PRISILNO-PRAVEN (kogenten) NAČIN.

DEKLORATIVNIH AKTOV JE VELIKO:

- Priznanje volilne sposobnosti, državljanstva,
- Odločba o pokojnini,
- Odločitev družinskega dodatka,
- Obrtno dovoljenje
- Izguba delovnega razmerja po zakonu (ex lege)
- Vpis v imenik advokatov.

Kakšne vrste POSAMIČNIH UPRAVNIH AKTOV PODELJEVANJA SPOSOBNOSTI poznate?

- I. AKTI PRIZNANJA SPOSOBNOSTI: pravne, poslovne...
 - Primeri splošne sposobnosti je npr., priznavanje praven sposobnosti. Fizičnim osebam se ne more priznati pravna sposobnost, ker jo pridobijo že z rojstvom, lahko se jim pa poslovna.
 - Priznanje pravne sposobnosti spada med FAVORIBILNE upravne akte, pa čeprav o tem odloča sodišče (v Slo.).
 - Med te akte spada še akt s katerim se vrača poslovna sposobnost osebam, ki jim je bila le ta odvzeta ter akt za častne pravice.
- II. AKTI PRIZNANJA POSEBNIH SPOSOBNOSTI;
Med te spadajo akti priznavanja individualnih kvalifikacij, priznanje pogojev za vpis v imenik odvetništva, priznanje sposobnosti, ki jih dajejo razna šolska spričevala, odobritve in potrditve, ki se dajejo s strani državnih oblasti za akte samoupravnih organov.
- III. AKTI PRIZNAVANJA POSEBNIH SVOJSTEV STVAREM:

Obstajajo upravni akti, ki stvarem priznavajo neka posebna svojstva. Med taka stvarnopravna prizadevanja se lahko navedejo:

- Proglasitev neke stvari za javno
- Proglasitev gozdov za stalno zaščitene ali začasno zaščitene
- Proglasitev naravnih lepot za narodni park.

Kakšne vrste POSAMIČNIH UPRAVNIH AKTOV PODELJEVANJA PRAVIC poznate?

1. DODELJEVANJE ZASEBNIH PRAVIC; pravica na patent, rudniške pravice in pravice, ki izhajajo iz akta o razlastitvi,
2. DODELITEV PRAVIC UPORABE STVARI V OBČI RABI; stvarne pravice, ki spadajo v to skupino so pravice uporabe javnih stvari (voda),
3. AKT DISPENZ; sem uvrščamo akte olajšav izpolnjevanja raznih obveznosti nasproti državni blagajni (npr. odlog plačila, plačila na obroke),
4. PROMISORNI AKT; sem uvrščamo upravne akte, ki so še v fazi obljub, da bodo izdani,
5. AKTI ODLIKOVANJA; ti akti imajo za posledico konstituiranje posebnih častnih pravic, te pravice so pri nas deklaratorne. Pravico do plemiške titule v nekaterih državah ne priznavajo.

Opredeli pravno naravo upravnih aktov podeljevanja materialnega statusa, to so (posamični upravni akti PODELJEVANJA VZAJEMNIH PRAVIC IN OBVEZNOSTI). Naštej nekaj vrst?

To so upravni akti (KONSTITUIVNI V OŽJEM POMENU), ki hkrati povzročajo pravice in obveznosti. Pri njih je govora o obvezno sestavljenih aktih, ki ne morejo povzročati pravic ne da bi povzročili dolžnosti. To so akti, ki ustvarjajo vzajemno pravna razmerja, torej cel niz pravic in obveznosti naenkrat.

Včasih lahko prevladujejo pravice, drugič obveznosti ali dolžnosti, toda vedno morajo take pravice kot tudi dolžnosti izhajati iz enega akta. Pri teh aktih je potrebno soglasje volj. Pravica posameznika stoji nasproti dolžnosti države in obratno. Njihove pravice in dolžnosti so vzajemne prav tako tudi pravno razmerje, toda kljub temu se ta odreja enostransko od upravne oblasti zato je akt, ki ga to vzajemno razmerje ustvari ENOSTRANSKI IN KONSTITUTIVEN. Primeri takih aktov so : odločba o sprejetju v državljanstvo, v državno službo.

Razlika med PRAVNO VEZANIM IN DISKRECIJSKIM POSAMIČNIMI upravnopravnimi akti?

PRAVNA VEZANOST

Če se v dejanskem stanju ugotovi, da nekdo v konkretnem primeru izpolnjuje vse pogoje za npr., pridobitev denarne pomoči na podlagi Zakona o socialnem varstvu, se izda

POZITIVNO ODLOČBO. Če se ugotovi, da enega od pogojev ne izpolnjuje, se mu izda NEGATIVNO ODLOČBO.

Pravna vezanost je izpolnjevanje pogojev ali neizpolnjevanje pogojev, ker je vsebinsko posamična norma v celoti odvisna od vsebine originarne norme.

DISKRECIJSKA PRAVICA

Pomeni, da ima upravni organ pooblastilo, da na podlagi istega ugotovljenega dejanskega stanja izda POZITIVNO ALI NEGATIVNO ODLOČBO na podlagi prostega preudarka. V tem je odstop od te vsebinske vezanosti oz. pravne vezanosti.

Diskrecija je samo na področju materialnega prava na področju procesnega. Posamični akt = diskrecijska odločba.

Upravni organ lahko ob istem ugotovljenem dejanskem stanju izda ali pa ne isto posamično normo z različno vsebino.

VIRI UPRAVNEGA PRAVA

Kakšne vrste formalnih upravnopravnih virov poznaš?

FORMALNI VIRI UPRAVNEGA PRAVA so skupen izraz za vse oblike, v katerih se pojavljajo splošna in abstraktna pravila z zunanjim učinkom. Formalni viri so splošno pravni viri, ki predstavljajo temelj za opravljanje funkcij in nalog organa javne uprave.

Delijo se na:

- NEPOSREDNE:
 - *akti državne oblasti* (ustava+ustavni zakon=ustavodajalca, zakon=zakonodajalca, izvršilne oblasti, odločbe in sklepi=sodne oblasti)
 - *mednarodni akti* (splošna načela mednarodnega prava, ratificirane mednarodne pogodbe = DZ, vlada)
 - *akti avtonomnih subjektov* (lokalne skupnosti=občine, pokrajine, druge samoupravne skupnosti=manjšine, interesne samouroave).
- POSREDNE; Pravila stroke (znanstvena dogajanja), estetska merila v umetnosti ter tuji pravni redi.
- DOPOLNILNE; poslovni običaji, uzance, kodeksi, morala

Poleg FORMALNIH poznamo še MATERIALNE VIRE (družbene sestavine, ki pogojujejo vsebino formalnih virov) ter SPOZNAVNE (sredstvo za spoznavanje formalnih virov).

Opreделите temeljno razdelitev VIROV EU na dve bistveni kategoriji, pri čemer opredeli njeno bistveno različno pravno naravo potem pa KRATKO OPIŠI KAJ V OBA POSAMEZNA VZAJEMNA SKLOPA SODI?

DELITEV VIROV EU:

▪ **PRIMARNO PRAVO EU:**

Med primarne akte EU spadajo poleg pogodbeno primarnega prava EU, izjemoma tudi splošna unijska načela in primarni unijski običaji, pod pogojem, da je njihova vsebina jasno opredeljena, to pa je praviloma takrat kadar jih potrdi sodišče EU s sodbo.

Pogodbeno primarno pravo sestavljajo raznovrstne pogodbe:

- ustanovitvene + novele (Rimska, Manstrichtska –pogodbe; iz Nice, Amsterdamska-novela)
- spojitive + novele (Euroatom, EGS).

Splošna unijska načela niso izražena v aktih EU, temveč so posredno izvedena iz njih. Sodišče EU ima pomembno vlogo pri njegovem oblikovanju. Tudi sodbe sodišča Sveta Evrope za presojo človekovih pravic veljajo kot vir obvezne razlage določb pred našimi oblastmi.

Primarni unijski običaji so taki, ki jih oblikujejo države v EU.

▪ **SEKUNDARNO PRAVO EU:**

- UREDBA določa cilj in pot do cilja. Uredba je pravni akt, ki vsebuje splošne pravne norme in velja neposredno z učinkom v celi Uniji in je hkrati instrument unifikacije EU.
- DIREKTIVA določa samo cilj (Evropski svet daje direktivo državi članici). Pot do cilja pa prepušča državi članici, da jo najde. Direktiva daje rok državi članici, da to pot najde. Direktiva je instrument harmonizacije pravnih redov držav EU.
- ODLOČBA je posamičen akt in obvezuje samo tiste subjekte, ki so v njej izrecni določeni. Odločba se nanaša na posamične fizične in pravne osebe, lahko pa tudi na državo članico, v tem primeru ima podaljšan učinek na posameznike, pravne osebe, lahko pa tudi na državo.
- PRIPOROČILA IN MNENJA so neobvezujoča, vendar niso brezpredmetna, ker se upoštevajo na podlagi *načela vestnosti in poštenja* pri razlagi nacionalnega prava v članicah, pri sporih o razlagi uredb, v sporih pred Evropskim sodiščem prava, s čemer dejansko pomenijo DOPOLNILNI VIR UREDB.